

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Бугера Сергій Іванович

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
головний науковий співробітник,*

*Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем
боротьби з організованою злочинністю
при Раді національної безпеки і оборони України
м. Київ, Україна*

Протидія кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотиків є одним з важливих завдань правоохоронної діяльності. При цьому наркозлочинність – глобальна загроза, яка не знає кордонів і підриває безпеку суспільства. Національна поліція щодня докладає максимум зусиль для протидії цьому виклику [1]. Зокрема, відповідно до Звіту Національної поліції України про результати роботи у 2024 році [2] робота з протидії кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотиків спрямовувалася на знешкодження осередків виготовлення наркотиків та їх розповсюдження, виявлення організаторів незаконного бізнесу і притягнення їх до кримінальної відповідальності. Завдяки підвищенню ефективності роботи поліції порівняно з 2023 роком викрито на 24% більше (з 38,3 тис. до 47,4 тис.) таких кримінальних правопорушень, у тому числі щодо збуту наркотичних речовин – на 24% (з 14 тис. до 17,4 тис.) та у 2,2 раза – з організацією наркопритонів (з 450 до 968), спостерігається зростання числа задокументованих тяжких та особливо тяжких їх видів – на 48% (з 16,6 тис. до 24,4 тис.). Із задокументованих збутів наркотичних речовин 2 тис. учинено з використанням Інтернету, або кожен дев'ятий злочин (у 2023 році – 1,6 тис.). За результатами вжитих заходів вилучено 3 тонни наркотичних та психотропних речовин, у тому числі 484,3 кг тяжких наркотиків (героїн, кокаїн, опій, амфетамін, нові психоактивні речовини). Розкрито на 29% більше (з 31,5 тис. до 40,7 тис.) наркозлочинів, у тому числі на 30% (з 11,5 тис. до 14,9 тис.) – наркозбутів, а також у 2,2 раза (з 423 до 948) – фактів організації наркопритонів.

Загалом, у 2024 році усього було обліковано 48233 кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, у тому числі кримінальних

правопорушень щодо: викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем – 5301; незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою збуту або без неї, а також збут – 38228; схилення до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – 12; організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – 978 [3].

При цьому, злагоджена робота поліцейських та тісна співпраця з міжнародними партнерами забезпечили ліквідацію десятків наркокартелів. Так, завдяки оперативному реагуванню українських та польських правоохоронців вдалося провести масштабну операцію, у результаті якої ліквідовано дев'ять лабораторій по виробництву синтетичних опіоїдів та катинонів в Польщі та Україні. Із незаконного обігу вилучено наркотиків та психотропів на суму понад 600 мільйонів гривень за цінами «чорного» ринку [1].

Оптимізація політики у сфері протидії наркозлочинності є одним з пріоритетних напрямів діяльності державної влади та правоохоронних органів України. Боротьба з наркозлочинністю – складний і багаторівневий процес, який потребує значних зусиль та рішучих дій. Нові способи незаконного збуту наркотиків і сучасні методи приховування фактів причетності до злочинної діяльності, які використовують правопорушники, позначаються на структурі й динаміці злочинності в Україні, що зумовлює потребу перегляду норм чинного законодавства та узгодження їх із сучасними вимогами. Підрозділи Національної поліції України вживають активних заходів щодо виявлення онлайн наркозбувачів, здійснюють моніторинг та аналіз їх меседжів, проводять оперативно-розшукові заходи, спрямовані на встановлення місця перебування осіб, причетних до незаконного розповсюдження наркотиків. Документування такої протиправної діяльності та притягнення до відповідальності винних ускладнює структура злочинних угруповань, яка здебільшого чисельна й розгалужена, а їх організатори переважно перебувають поза межами України [4, с. 37].

Необхідно зазначити, що однією зі стратегічних цілей Стратегії наркополітики на період до 2030 року є протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також зменшення пропозицій таких засобів і речовин, які перебувають у незаконному обігу, та своєчасне їх вилучення. Для її досягнення, зокрема, передбачається: організація протидії незаконному обігу наркотичних

засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, виявлення, недопущення вчинення та розкриття правопорушень, а також проведення профілактичних заходів, спрямованих на зменшення пропозиції таких засобів і речовин у незаконному обігу. Ефективність правоохоронної діяльності у цій сфері повинна підвищуватися насамперед за рахунок виявлення та припинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, незаконного виготовлення та розповсюдження їх на території держави, а також недопущення надходження із законного в незаконний обіг наркотичної сировини та прекурсорів для незаконного виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів [5].

Отже, вирішення проблем протидії кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотиків потребує комплексного підходу. При цьому на основі міжнародного досвіду можна визначити основні напрями вдосконалення заходів з протидії вказаним правопорушенням, зокрема, це:

- співпраця та обмін інформацією: міжнародна співпраця та обмін найкращим технологічним досвідом і розвідувальними даними мають вирішальне значення для боротьби з незаконною торгівлею наркотиками;

- використання аналізу даних і штучного інтелекту: аналіз даних і штучний інтелект допомагають виявляти закономірності, прогнозувати тенденції та виявляти підозрілу діяльність, пов'язану з незаконним обігом та торгівлею наркотиками;

- використання вдосконалених систем спостереження: інноваційні технології спостереження дозволяють здійснювати моніторинг у реальному часі, виявляти незаконну діяльність пов'язану з наркотиками та відстежувати маршрути транспортування;

- постійна адаптація та модернізація: модернізація технологічної інфраструктури суб'єктів запобігання наркозлочинності повинна розвиватись з випередженням розвитку методів незаконного обігу наркотиків та їх торгівлі;

- розбудова потенціалу та навчання: забезпечення працівників правоохоронних органів необхідними професійними знаннями та навичками для ефективного використання відповідних технологій є важливим чинником протидії наркозлочинності;

- баланс між використанням технологій, конфіденційністю та етикою: впровадження протоколів конфіденційності та дотримання етичних принципів є важливими під час використання методів протидії незаконному обігу та торгівлі наркотиками [6].

Важливим є також забезпечення виконання положень Операційного плану заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії наркополітики на

період до 2030 року [7] щодо підвищення професійного рівня працівників правоохоронних органів, персоналу органів і установ Державної кримінально-виконавчої служби, керівників військових формувань, а також інших органів та установ, що здійснюють протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, шляхом проведення безперервного навчання та обміну досвідом, зокрема з міжнародними партнерами.

Література:

1. Нацполіція: результати боротьби з наркозлочинністю у 2024 році. URL: https://npu.gov.ua/news/natspolitsiia-rezultaty-borotby-z-narkozlochynnistiu-u-2024-rotsi?fbclid=IwY2xjaw_KPxutleHRuA2FlbQIxMABicmlkETFXNjBSQUpkM0Y1amVseHNOAR6Sn2x6rP0_VSICmsbXp tmF71az_vNvLyGZ5EZOaqYy22_tDdlKLit3GUyK8w_aem_XR_bSipZP7xwC0h7mrdkHg.

2. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. URL: <https://npu.gov.ua/diyalnist/zvitnist/ricznizvitihttps://npu.gov.ua/diyalnist/zvitnist/riczni-zviti>

3. Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/pub lic ations/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>.

4. Малоголова О. О. Досвід і сучасний стан протидії наркозлочинності в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 3 (116). С. 31–39. URL: <https://lawscience.com.ua/uk/journals/tom-25-3-2020/dosvid-i-suchasny- stan-protidiyi-narkozlochinnosti-v-ukrayini>.

5. Стратегія наркополітики на період до 2030 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2025 р. № 920-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/920-2025-%D1%80#Text>.

6. Shounak Roy. Role of Technology in Combating Drug Trafficking. URL: <https://www.drishtii.com/blog/role-of-technology-in-combating-drug-trafficking>.

7. Операційний план заходів з реалізації у 2025–2027 роках Стратегії наркополітики на період до 2030 року: затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2025 р. № 920-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/920-2025-%D1%80#Text>.